

AG: productie van tanks. Onderdelen van tanks werden, eveneens in Wenen, door opnieuw gemiddeld ca. tweeduizend gevangenen vervaardigd voor de firma Hofherr-Schrantz, onderdelen van motoren door ca. driehonderd in de *BMW*-fabrieken te Passau, en in Wiener Neustadt werden met inschakeling van enkele honderden gevangenen van oktober '43 af *V-2*'s gemonteerd in de *Rax-Werke GmbH*, een onderdeel van het Henschel-concern (deze montage werd, na een bombardement van Wiener Neustadt, na een maand gestaakt¹). Naast dit alles (ons overzicht is niet volledig) werden van Mauthausen uit tienduizenden gevangenen ingezet bij het graven van gigantische tunnels ten behoeve van de productie van *V-1*'s en *V-2*'s, ja ook van latere lange-afstands-raketten waarmee, zo werd gehoopt, doelen in New York geraakt zouden worden. Alleen al in Ebensee werkten tenslotte ca. twintigduizend gevangenen aan een groot project van dien aard en in Gusen II (bij St. Georgen) ca. elfduizend²; overeenkomstige *Aussenkommandos* bestonden o.m. nog in Melk (gemiddeld ca. tienduizend gevangenen) en Pegau (ca. tweeduizend). Volgens de Tsjechische politieke gevangene die in het hoofdkamp Mauthausen eerst *Zweiter-*, vervolgens *Erster Lagerschreiber* was (hoofd van de gevangenen-administratie), golden de *Kommandos* bij de *Hermann Goering-Werke*, de fa. Heinkel en de fa. Hofherr-Schrantz als '*Mord-Kommandos*'³: daar moesten voortdurend nieuwe gevangenen heengezonden worden. Wij vermelden in dit verband dat van de totale productie van de Messerschmitt-fabrieken in '44 ca. 35% afkomstig was uit de complexen Mauthausen en Flossenbürg. Ook van Neuengamme uit waren gevangenen ingezet bij de productie van jachtvliegtuigen: ca. vijfduizend man. In dit kamp had voorts de fa. Walther een fabriek van revolvers kunnen vestigen. In Buchenwald kwam binnen het kamp een fabriek voor karabijnen die onderdeel was van de *Gustloff-Werke*: de militaire productie van dit kamp kreeg zulk een omvang dat ter vergemakkelijking van het transport in de periode september '43-oktober '44 door ruim tweeduizend gevangenen een spoorwegverbinding met Weimar aangelegd werd.

¹ Ca. vierhonderd gevangenen werden toen naar *Dora* overgeplaatst, ca. 200 naar Schlier, een *Aussenkommando* van Mauthausen, waar vloeibare brandstof voor de *V-2*'s geproduceerd werd. In Schlier was, gelijk al vermeld, ook een geheim drukkers-*Kommando* gevestigd. ² In Gusen II begon in december '44 de productie ten behoeve van de Messerschmitt-fabrieken en de *Steyr-Daimler-Puch AG*. Raketten werden hier evenmin als in Ebensee vervaardigd, wel nam de *Steyr-Daimler-Puch AG* begin '45 de productie van kogellagers ter hand; in Gusen II werd ook synthetische benzine geproduceerd. ³ Verklaring, 27 juni 1946, van Kurt Pany (Neur. doc. NI-310).